

Ανατολή 25-26 Ιουλίου
1998 ΠΙ

Ορθή γραφή του ονόματος «Λασίθι»

Κύριε Διευθυντά,

Με καθυστέρηση έλαβα το φύλλο της 4-5 Ιουλίου της αγαπητής "ΑΝΑΤΟΛΗΣ" στο οποίο δημοσιεύεται άρθρο του κ. Α. Κρασανάκη Προέδρου του Συλλόγου Λασιθιωτών Αττικής "Ο Δικταίος", που αφορά στην ορθή γραφή τόσο του ονόματος "Λασίθι", όσο και εκείνο ορισμένων χωριών της ομώνυμης επαρχίας.

Αν και το θέμα αυτό νομίζω πως έχει διευκρινισθεί, ας μου επιτραπεί και σε συνέχεια προηγούμενου σχετικού άρθρου μου (ιδε εφημερίδα "ΑΝΑΤΟΛΗ" 9-1-1997), να επανέλθω συνοψίζοντας τις τελευταίες απόψεις.

1. Ορθή γραφή του ονόματος "Λασίθι"

Το όνομα "Λασίθι" συναντάται για πρώτη φορά σε ενετικό έγγραφο, στο πρακτικό διανομής των γαιών του Οροπεδίου στους Ενετούς αποίκους, του έτους 1212. Εκτός τούτου όμως ένα "σχετικό" θα λέγαμε τοπωνύμιο, το "Λάσυνθος", συναντάται τουλάχιστον 20 φορές σε πλήρεις πινακίδες της Κνωσού που χρονολογούνται από τον 13ο αιώνα π.Χ. Όπως αποδείχθηκε το τοπωνύμιο αφορά σε μια ποιμενική και απομονωμένη περιοχή την οποία ορισμένοι ερευνητές συνέδεσαν με το ενετικό "Λασίθι".

Η σύνδεση όμως αυτή δεν έγινε από όλους ανεπιφύλακτα δεκτή, γιατί στο χρονικό διάστημα των 25 αιώνων που μεσολαβεί μεταξύ "Λασύνθου" και "Λασιθίου" δεν είχε βρεθεί κάποιο στοιχείο, επιγραφή, γραπτή μαρτυρία κλπ. που να συνδέει τα δύο αυτά ονόματα μεταξύ τους.

Εντυχώς πριν από μερικά χρόνια η τύχη χαμογέλασε στους ερευνητές. Μια επιγραφή που βρέθηκε στις ανασκαφές του αρχαιολογικού χώρου της Κρύας Βρύσης Σάμης (Βιάννου) και χρονολογείται από τον Β' αιώνα π.Χ. την οποία εμελέτησε ο Διευθυντής του Επιγραφικού Μουσείου Αθηνών, γνωστός αρχαιολόγος κ. Χαράλαμπος Κριτζάς, υπήρξε η περιζήτητη γραπτή μαρτυρία, ο συνδε-

τικός κρίκος που θα ένωσε την αρχαία "Λάσυνθο" με το μεταγενέστερο ενετικό "Λασίθι".

Σύμφωνα με την ανακοίνωση του κ. Κριτζά, που έγινε στο Η' Κρητολογικό Συνέδριο (Ηράκλειο Σεπτέμβριος 1996), η επιγραφή αναφέρεται σε δύο επισκευές του Ιερού της Σύμης, μία από τις οποίες έγινε "επί Λασυνθίων", όταν δηλ. είχε την διαχείριση του Ιερού η φυλή των Λασυνθίων, η οποία βέβαια ως εκ τούτου θα πρέπει να ζούσε εκεί κοντά.

Η ύπαρξη της φυλής αυτής μαρτυρείται και από άλλη επιγραφή που είχε βρεθεί παλαιότερα στην Λύκτο και η οποία μπόρεσε τώρα να διαβαστεί σωστά μετά την ανεύρεση της επιγραφής της Σύμης.

Σύμφωνα λοιπόν με όσα στοιχεία διαθέτουμε σήμερα φαίνεται ότι το όνομα "Λασίθι" έχει τις ρίζες του στο μινωικό τοπωνύμιο "Λάσυνθος" και για το λόγο αυτό πρέπει να γράφεται ΛΑΣΥΘΙ το *σν* με ύψιλον, σαν μαρτυρία της ιστορικής συνέχειας του ονόματος του τόπου μας μέσα στον χρόνο.

2. Ορθογραφία του ονόματος ορισμένων οικισμών του Οροπεδίου.

Τα ονόματα μερικών χωριών του Οροπεδίου Λασιθίου παρουσιάζονται από πρώτη άποψη γένους ουδετέρου και κατά συνέπεια η κατάληξή τους έπρεπε να είναι *όμικρον*. Παρά ταύτα ορθογραφούνται με *ωμέγα*, όπως π.χ. το Τζερμάδω, το Φαρσάρω κ.λ.π.

Πώς ερμηνεύεται λοιπόν αυτή η ιδιομορφία; Η εξήγηση είναι απλή. Στην προκειμένη περίπτωση ακολουθείται η *ιστορική* ορθογραφία.

Όπως είναι γνωστό, μετά την μακρά περίοδο της ερήμωσης του Οροπεδίου Λασιθίου (1293-1463) οι Ενετικές Αρχές της Κρήτης, πιεζόμενες από την ανάγκη, άρχισαν να ενοικιάζουν "τριτάρικο" τον κάμπο του Οροπεδίου για παραγωγή αιτηρών. Οι ενοικιαστές, προερχόμενοι συνήθως από τα γύρω από

το Οροπέδιο χωριά, ανέβαιναν στο Λασίθι για να σπείρουν ή να θερίσουν και στην συνέχεια κατέβαιναν στα χωριά τους. Το σύντομο χρονικό διάστημα παραμονής τους στο Οροπέδιο, διέμεναν σε πρόχειρες κατοικίες μικρών οικισμών που είναι γνωστοί σαν "μετόχια". Σε έγγραφα του 1583 και του 1630 αναφέρονται στο Οροπέδιο γύρω στα 40 μετόχια, το καθένα από τα οποία συγκέντρωνε τα μέλη μιας οικογένειας και έπαιρνε το όνομα του πρώτου οικιστού. Έτσι έχουμε "Μετόχι των Τζερμάδων" δηλ. οικισμός της οικογένειας Τζερμά, "Μετόχι των Φαρσάρων", δηλ. οικισμός της οικογένειας Φαρσάρη κ.λ.π.

Όταν όμως με την πάροδο του χρόνου η εποχιακή διαμονή στο Οροπέδιο έγινε μόνιμη κατοίκηση, τότε και τα ονόματα των οικισμών άλλαξαν. Σε πρώτη φάση εγκαταλείφθηκε το πρώτο συνθετικό "μετόχι" του ονόματος, αφού δεν επρόκειτο για μετόχι αλλά για χωριό μόνιμης διαμονής και παρέμεινε η γενική κτητική πληθυντικού (Τζερμάδων, Φαρσάρων κ.λ.π.). Σε δεύτερη φάση αποβλήθηκε το τελικό Νι και έτσι έγινε το Τζερμάδω, το Φαρσάρω κ.λ.π. το οποίο γράφεται βέβαια με Ωμέγα εφόσον είναι το κατάλοιπο της παλιάς ονομασίας "Το Μετόχι των Τζερμάδων", "Το Μετόχι των Φαρσάρων" κ.λ.π.

Έτσι η ορθή γραφή των χωριών: Πινακιανώ, Τζερμάδω, Μαρμακίτω, Φαρσάρω, Πλαθιανώ (παλιός οικισμός που έχει συγχωνευθεί σήμερα με τον Αγ. Γεώργιο) και Βιδιανώ, όπως καμιά φορά λέγεται η Μονή Βιδιανής, είναι, ακολουθώντας την ιστορική ορθογραφία, η κατάληξη με Ωμέγα.

Μικρός και φτωχός τόπος το Οροπέδιο Λασιθίου αλλά μεγάλη και πλούσια η Ιστορία του.

Ευχαριστώ για την φιλοξενία.

I. M. ΚΑΡΑΒΑΛΑΚΗΣ